

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Nc/2/2021
Identifikačné číslo spisu: 8820200443
Dátum vydania rozhodnutia: 09.03.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Bajánková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:8820200443.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti súdu o maloletého F. Š., narodeného XX. O. XXXX, bývajúceho vo Y. X. V., Z. XXX/XX, zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Vranov nad Topľou, Námestie slobody č. 5, dieťa matky H. Š., bývajúcej vo Y. X. V., Z. XXX/XX, zastúpenej JUDr. Rudolfom Žiklom, advokátom v Košiciach, Tichá 18 a otca R. Š., bývajúceho v D., O. XXX/XX, o zmenu úpravy styku, vedenom na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 6P/28/2020, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Prešove z prejednávania a rozhodovania sporu vedeného na tomto súde pod sp. zn. 8NcC/1/2021, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Prešove, JUDr. Martin Filákovský, JUDr. Anna Kovaľová a JUDr. Branislav Breza n i e s ú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci v konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove pod sp. zn. 8NcC/1/2021.

Odôvodnenie

1. V konaní vedenom na Krajskom súde v Prešove (ďalej aj „krajský súd“) pod sp. zn. 8NcC/1/2021 matka prostredníctvom svojho právneho zástupcu podaním z 3.2.2021 vzniesla námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Okresného súdu Vranov nad Topľou a Krajského súdu v Prešove. Dôvodom vylúčenia je podľa nej ich vzťah k otcovi, ktorý spočíva v tej skutočnosti, že je v príbuzenskom pomere k JUDr. Milanovi Majerníkovi, ktorý je podpredsedom Krajského súdu v Prešove. Táto skutočnosť podľa jej názoru vyvoláva obavu o objektívnej nestrannosti, ako aj o subjektívnej nestrannosti, t. j. či zákonní sudcovia, ktorým by mohla byť vec pridelená, budú rozhodovať nezaujato. Žiadala o prikázanie inému nezávislému súde.

2. Sudcovia krajského súdu senátu 8NcC, JUDr. Martin Filákovský, JUDr. Anna Kovaľová a JUDr. Branislav Breza, ktorému bola podľa rozvrhu práce vec pridelená na prejednanie, sa k obsahu vznesenej námietky vyjadrili a zhodne uviedli, že vo veci sa necítia byť zaujatí, k účastníkom konania, k ich zástupcom ani k prejednávanej veci nemajú žiadny vzťah.

3. Najvyšší súd v Slovenskej republike (ďalej aj „najvyšší súd“) posudzoval opodstatnenosť vznesenej námietky zaujatosti z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a

rozhodovania sporu.

4. V zmysle § 49 ods. 1 CSP je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezáujatosti.

5. Účelom citovaného ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní sporu, k nezáujatému prístupu k stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní; zámerom je tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania.

6. Cieľu sledovanému uvedeným ustanovením zodpovedá aj právna úprava skutočnosti, ktorá je z hľadiska vylúčenia sudcu považovaná za právne relevantnú. Je ňou existencia určitého právne významného vzťahu sudcu, a to: a/ k sporu, v rámci ktorého by mal sudca svoj konkrétny záujem na určitom spôsobe skončenia sporu alebo konania, b/ k stranám sporu, ktorý by bol založený na príbuzenskom alebo rýdzo osobnom (pozitívnom alebo negatívnom) pomere k ním, c/ k zástupcom strán sporu, ktorý by bol založený na pomere vykazujúcom znaky vzťahu uvedeného pod b/, alebo d/ k osobám zúčastneným na konaní (viď obdobne b/ a c/).

7. Relevantný je iba taký vzťah, ktorý by (vzhľadom na jeho charakteristické znaky) pri všetkej možnej snahe sudcu o správnosť konania a rozhodovania ovplyvnil jeho objektívny pohľad na spor (prejednanú právnu vec) a v konečnom dôsledku by mohol viesť k vydaniu nezákonného rozhodnutia.

8. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania buď na základe oznámenia sudcu (§ 50 CSP) alebo na návrh strany (§ 52 CSP).

9. Obsahom práva na prejednanie sporu pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania sporu pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prejednanie sporu nestranným súdom je len povinnosť prejsť každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

10. Vzhľadom na to, že rozhodnutie o vylúčení sudcu podľa § 49 až § 58 CSP predstavuje výnimku z ústavnej zásady, podľa ktorej nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky), možno sudcu vylúčiť z prejednávania a rozhodovania sporu skutočne iba výnimočne a z naozaj závažných dôvodov, ktoré mu celkom zjavne bránia rozhodnúť v súlade so zákonom nezáujato a spravodlivo.

11. Pri posudzovaní dôvodov namietanej nezáujatosti treba mať na zreteli nielen právnu úpravu danú ustanoveniami CSP, ale tiež judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a napokon aj závery, ku ktorým dospela doterajšia rozhodovacia prax najvyššieho súdu. ESLP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. ESLP vo svojich rozhodnutiach pripomína, že sudy by preto mali rozoznávať dôležitosť predchádzania nebezpečenstva reálnej možnosti zaujatosti. Aspekty nestrannosti a všeobecné princípy vyhodnocovania zosumarizoval ESLP vo veci *Morice v. Francúzsko* (sťažnosť č. 29369/10, rozsudok Veľkej komory zo dňa 23. apríla 2015, § 73 až § 78).

12. Ostatne uvedený rozsudok Veľkej komory ESLP v zásade zhrnul všetko, čo už bolo povedané v predchádzajúcich jeho komorových rozsudkoch *Delcourt v. Belgicko* (sťažnosť č. 2689/65, rozsudok zo 17. januára 1970), *Piersack v. Belgicko* (sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. októbra 1982), *De Cubber v. Belgicko* (rozsudok z 26. októbra 1984, § 25), *Hauschildt v. Dánsko* (rozsudok z 25. mája 1989, § 47), *Fey v. Rakúsko* (sťažnosť č. 14396/88, rozsudok z 24. februára 1993), *Thomann v. Švajčiarsko* (rozsudok z 10. júna 1996), *Pullar v. Spojené kráľovstvo* (rozsudok z 10. júna 1996, § 32), *Ferrantelli a Santangelo v. Taliansko* (sťažnosť č. 19874/92, rozsudok zo 7. augusta 1996, § 58),

Castillo Algar v. Španielsko, (rozsudok z 28. októbra 1998, § 45), Wettenstein v. Švajčiarsko (sťažnosť č. 33958/96, rozsudok z 21. decembra 2000, § 44), Pescador Valero v. Španielsko (sťažnosť č. 62435/00, rozsudok zo 17. júna 2003, §§ 23 až 28), Blesa Rodriguez v. Španielsko, (sťažnosť č. 61131/12, rozsudok z 1. decembra 2015, §§ 41 až 44), ako aj rozsudky Veľkej komory ESĽP vo veciach Kyprianou v. Cyprus (sťažnosť č. 73797/01, § 118) a Micallef v. Malta (sťažnosť č. 17056/06, § 93).

13. ESĽP pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku).

14. Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k stranám sporu, prípadne k ich zástupcom. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti dovtedy, kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESĽP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúci nie je subjektívny aspekt, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Uplatňuje sa tu tzv. teória zdania nezaujatosti (viď tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná). Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku).

15. Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávánemu sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o (ne)zaujatosti zákonného sudcu je, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno ale chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje z prejednávania a rozhodovania vecí.

16. Aj Ústava Slovenskej republiky deklaruje dva podstatné atribúty súdnictva v Slovenskej republike - nezávislosť a nestrannosť. Nezávislosť súdnej moci je pojem s dvojitým významom; označuje jednak nezávislosť súdov (inštitucionálna nezávislosť), jednak nezávislosť sudcov (individuálna nezávislosť). Nezávislosť sudcu treba vidieť ako jeho nezávislosť od zložiek politického systému, rovnako ale aj ako nezávislosť v rámci samotnej súdnej moci (celého súdneho systému), konkrétneho súdu, na ktorom sudca pôsobí, jeho vedenia a kolektívu.

17. Nestrannosť sudcu je potrebné posudzovať vždy v závislosti od konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria rozhodnúť, či existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca nie je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietať zaujatosť dôležitá, ale nie rozhodujúca; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú. Len nestranný súd totiž poskytuje stranám rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (II. ÚS 71/97).

18. Z ustanovenia § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov vyplýva (o. i.) povinnosť sudcu zdržať sa všetkého, čo by mohlo ohroziť dôveru v nezávislé, nestranné a spravodlivé rozhodovanie súdov. Sudca musí vystupovať nezaujato a dbať o to, aby jeho nestrannosť nebola dôvodne spochybňovaná. K stranám je povinný pristupovať bez akýchkoľvek predsudkov. Aj so zreteľom na toto ustanovenie má sudca zachovávať k sporu, stranám, ich zástupcom a osobám zúčastneným na konaní vždy vecný a profesionálny prístup.

19. Z uvedenej judikatúry ESĽP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to,

či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k sporu disponuje.

20. V danom prípade matka odôvodnila svoju námietku zaujatosti smerujúcu voči zákonným sudcom krajského súdu, že majú pomer k otcovi, nakoľko jeho príbuzný je ich nadriadeným je v rámci správy súdov, čo podľa nej vyvoláva objektívnu pochybnosť o nestrannosti členov senátu, ktorí by mali vo veci rozhodnúť.

21. Vychádzajúc z uvedených zásad najvyšší súd dospel k záveru, že nemožno prisvedčiť dôvodom námietky zaujatosti uplatnenej matkou voči členom senátu 8NcC Krajského súdu v Prešove. Samotný subjektívny názor matky, že u namietaných sudcov sú dané okolnosti vylučujúce ich z prejednávania a rozhodovania sporu, nemôže bez ďalšieho zakladať dôvod pre legitímne obavy z ich nestranného a nezaujatého rozhodovania. Obava (pocit) z nestrannosti nestačí na založenie dôvodných pochybností o nedostatku nezaujatosti vzhľadom na právne (ústavné i zákonné) garancie nezávislosti sudcov a zákonné povinnosti sudcov konať vo veci bez predsudkov, nezávisle a nestranne.

22. Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietaných sudcov je potrebné konštatovať, že sudcovia sa necítia byť zaujatí, pretože podľa ich tvrdenia tu neexistuje žiaden vzťah (k veci, k účastníkom ani k ich zástupcom), pre ktorý by bolo možné pochybovať o ich zaujatosti, matka maloletého dieťaťa v námietke tvrdí, že medzi otcom maloletého dieťaťa a podpredsedom Krajského súdu v Prešove existuje príbuzenské prepojenie, ktoré by mohlo ovplyvniť sudcov pri prejednávaní a rozhodovaní predmetnej veci. Vyjadrenia namietaných sudcov neindikujú v tejto rovine odôvodnené pochybnosti, nepotvrdzujú tvrdenia matky maloletého dieťaťa a tieto eliminujú vysvetlením, že účastníkov konania ani ich právnych zástupcov nepoznajú a sú bez pomeru k veci.

23. Najvyšší súd už opakovane vyslovil názor, že vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak kvalitatívne znaky ich vzťahov neprekročia hranicu profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať bez ďalšieho pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Až v prípade, že by vzájomný vzťah sudcov prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného vzťahu, išlo by o dôvod vylučujúci sudcu z prejednávania a rozhodovania sporu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 1Nc/40/2014, 2Nc/8/2015, 3Nc/4/2016, 4Nc/6/2015, 5Nc/1/2015, 7Nc/53/2013, 8Nc/39/2014).

24. Aj ústavný súd zastáva názor, podľa ktorého (len) kolegiálne vzťahy medzi sudcami nemôžu byť dôvodom na spochybnenie ich nestrannosti a na ich vylúčenie z prerokúvania sporu (viď napríklad IV. ÚS 345/09, IV. ÚS 124/2010, I. ÚS 352/2010).

25. Najvyšší súd Slovenskej republiky svoje rozhodnutie o námietke zaujatosti voči členom senátu 8NcC Krajského súdu v Prešove založil na vzájomnej korelácii a vyvažovaní oboch relevantných hľadísk teórie zdania (tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska) a v súlade s vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v prípade namietaných sudcov nemožno mať objektívne pochybnosti o ich nezaujatosti, ktoré by boli relevantné v zmysle § 49 ods. 1 CSP. Z tohto dôvodu rozhodol tak, že sudcovia Krajského súdu v Prešove, JUDr. Martin Filákovský, JUDr. Anna Kovaľová a JUDr. Branislav Breza nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tohto sporu.

26. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok